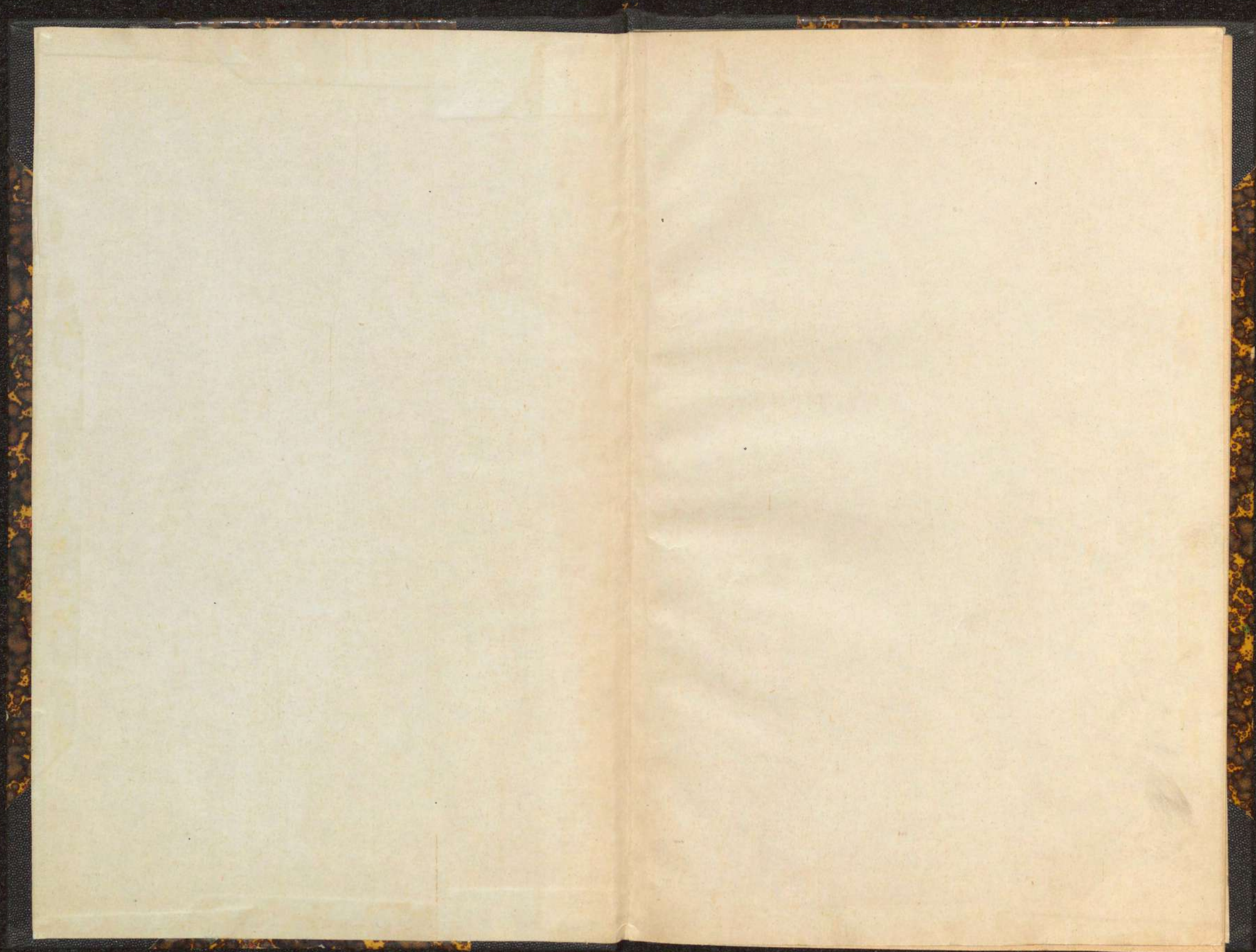

История и культура восточных славян

88

09

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
— KIADVÁNYA —

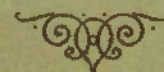
B.8
3038:2. péld. A

BALKÁN KERESKEDELMII SZERZŐDÉSEKRŐL

IRTA ÉS AZ 1909 JÚNIUS HÓ 6-IKI ORSZÁGOS GAZDAGYŰLÉSEN ELŐADTA

RUBINEK GYULA

AZ OMGE IGAZGATÓJA

Ára 1 korona

BUDAPEST

“PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1909

B.8.

A Balkán kereskedelmi szerződésekről.

(Irta és az 1909 június hó 6-án Budapesten tartott Országos Gazdaggyűlésen előadta:
Rubinek Gyula, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgatója.)

Tisztelt Gazdaggyűlés!

A XIX. század utolsó negyedében Európa vámpolitikája nagy változáson ment át. Az eladdig Anglia irányító befolyása alatt álló és így szabad kereskedelmi irányt valló európai államok a *Bismarck* által „*Politik der Sammlung*” jelszava alatt kezdeményezett védvamos politikai irányzatnak hódoltak be.

A forgalom korlátlan szabadsága, a nemzetközi kereskedelem növelése, minél nagyobb tömegeknek minél nagyobb távolságokra való mozgósítása, a közvetítés hasznának mesterséges növelése helyébe a nemzeti munka és termelés védelmének elve lépett.

A mi közös vámterületünk vámpolitikáját irányító tényezők csak vontatva követték az új irányzatot, amely annyira ment, hogy a kereskedelmi szerződések helyébe a teljes vámautónómiát léptette életbe.

Bismarck bukásával azonban változott a helyzet. Mig *Bismarck* a szerződéses vámpolitikát, mint feszélyezőt visszautasította s elve volt, hogy a politikai fegyverbarátság nem lehet gazdasági téren kölcsönös engedékenység forrása, addig az új kancellár *Caprivi* épp ellenkezőleg a politikai barátot gazdaságilag is megerősítendőnek tartotta.

Igy jöttek létre az 1892. évben a *Caprivi* által kezdeményezett kereskedelmi szerződések, eleinte a hármasszövetség gazdasági megerősítésének jelszavával, később Oroszország, a Balkán-államok és az Egyesült-Államok bevonásával.

Ilyképp kiterjesztetvén a hármasszövetség által kölcsönö-

sen egymásnak engedélyezett kedvezmények, ami legveszedelmesebb versenytársainkra, nyilvánvaló, hogy a Bismarck-féle vámautonómia és a Caprivi-féle szerződéses vámpolitika között végeredményében különbség nem mutatkozott, mert Németország piacain a mi versenyképességünk mérlege mindkét esetben ugyanaz, mindkét esetben csak paritásos elbánásban részesült a mi kivitelünk Oroszország, a Balkán-államok és az Egyesült-Államok kivitelével.

A Balkán-államokkal szemben nálunk a Caprivi-féle álláspont volt az irányadó. A politikai barátot gazdaságilag is segíteni kell. Ez a politikai barátság tényleg fenn is állott ugy Romániával, mint Szerbiával szemben is. (*Ugy van!*)

Mig azonban Romániával hosszú időn át vámháboruban is állottunk, addig Szerbia a mi külügyi politikánknak állandóan dédelgetett gyermeke volt s őt az európai vámpolitika változása a mi jóvoltunkból csak annyiban érintette, hogy minél inkább emeltük az agrárvámokat, az általa határforgalmi kedvezmények czimén élvezett vámkedvezmények reá nézve annál becsesebbek voltak.

Ezt igazolja a kereskedelmi forgalom emelkedése is, mert mig Szerbia behozatala a közös vámterületre volt 1882—1893. években átlag 31·5 millió K., addig 1894—1905. években átlag 52 millió K. Ugyanezen időszakokban pedig a közös vámterület kivitele volt Szerbiába 31·8 millió K., illetve 25·1 millió K. Amig az első szerződéses viszonyban a bevétel körülbelül egyforma volt a kivitellel, addig a második szerződéses korszakban a bevétel 20·5 millió K.-val emelkedett, a kivitel 6·7 millió K.-val csökkent, azaz kereskedelmi forgalmunk mérlege Szerbiával 27·2 millió K.-val romlott.

Már ezen kereskedelmi forgalmi adatok is bőségesen igazolták, hogy Szerbiával szemben gazdasági viszonyunk új rendezésre szorul s a határforgalmi kedvezmények czimén élvezett s főleg a gabona- és állatbehozatal javára eső kedvezmények továbbra fenn nem tarthatók. (*Élénk helyeslés.*)

Amde egyéb más, ennél fontosabb körülmények is közrejátszottak abban, hogy kereskedelmi politikánkat a Balkán-államokkal szemben új alapokra fektessük.

Amig eladdig Európa vámpolitikáját irányító tényezők a védvamos irányzat térfoglalásával jóformán kizárólag az ipari termelés védelmét tartották szem előtt, a gazdatársadalom szervezkedése és a tengerentuli államok nyerstermelésének

versenye nyomása alatt az egyenlő védelem elve érvényesült, aminek következménye lett, hogy Németország nyomán az összes európai államok az agrár vámvédelem alapjára helyezkedtek s már magában Angliában is tekintélyes a száma azoknak, akik a mezőgazdaság védelmét különösen védelmi, hadügyi szempontokból szükségesnek tartják is hirdetik.

A harmadik szerződéses korszak küszöbén állva, nekünk is alkalmazkodnunk kellett az általános európai irányzathoz annál is inkább, mert a vámközösség mellett az ipari vámokért csakis az agrárvámokban kereshettünk ellenszolgálmányt, másrészt az elzárkózás eme korszakában a magyar mezőgazdaságnak elsőrangú érdeke parancsolta, hogy a közös vámterület fogyasztását elsősorban a saját termelésének biztosítsa.

A másik körülmény, amely a Balkán-államokkal s így elsősorban Szerbiával szemben való vámpolitikai álláspontunkat befolyásolta, mezőgazdasági kulturánknak fokozatos átalakulása, az állattenyésztés térfoglalása volt.

A mi állatállományunkba fektetett óriási értékek mellett nem szolgáltatathattuk ki azt a fertőzés állandó veszélyének, már pedig a Balkán-államok élőállatbehozatala az ő rendezetlen állategészségügyi viszonyaik mellett a ragályozás állandó forrása. (*Helyeslés.*)

Ezen irányadó szempontok befolyása alatt alakult ki a magyar vámpolitikai közvélemény, amely három sarkalatos elven nyugodott.

Az első paritásos védelem a mezőgazdasági termelésnek a vámtarifában; a második ezen védelem érvényesítése a kereskedelmi szerződésekben is olyképp, hogy a Kelet nyerstermény-behozatalának csak oly kedvezményeket adjunk, mint amelyet a Nyugat a mi nyersterménykivitelünknek engedélyez; a harmadik, hogy állategészségügyi szempontból a mi határainkat a keleti és Balkán-államok élőállatbehozatala elől elzárjuk. (*Helyeslés.*)

Ezen magyar álláspont tényleg érvényesült is eddig az egész vonalon, aminek természetes következménye az, hogy Szerbia elvesztette a határforgalom czimén élvezett eddigi tarthatatlan vámkedvezményeket s így az élőállatbehozatalról is le kellett mondania.

Ebben Szerbia semmiképp sem tudott megnyugodni s miután a fenti alapon vele megállapodásra jutni nem lehetett, 1906 július 7-én kitört a vámháboru köztünk és Szerbia között, amig annak az 1908 márczius 14-én megkötött és ugyanaz év

szeptember 1-én rendeletileg életbeléptetett kereskedelmi szerződés véget nem vetett.

Nekünk magyar gazdáknak kezdettől fogva az volt az álláspontunk, hogy a szerb kereskedelmi szerződésért áldozatokat hoznunk nem érdekünk, mert ily áldozatok hasznát csak Szerbia látná, de azok meghozatala sem Magyarországnak, sem Ausztriának érdekében nem fekszik. Ilyképp a vámháboru kitörése miatt nemcsak nem aggodalmaskodtunk, hanem örvendünk annak, hogy megszűnt a szerb nyerstermények beözönlése s a szerződéstelen állapot kitünő alkalmul szolgált annak a megfigyelésére, hogy tulajdonképp kinek az érdeke a szerb kereskedelmi szerződés megkötése.

Az I., II. és III. alatt közlött statisztikai táblázatok teljesen megvilágítják a feltett kérdést.

I. Magyarország kereskedelmi forgalma Szerbiával 1894—1907-ig.

Év	millió koronákban		
	Behozatal	Kivitel	+ -
1894	42·9	9·9	- 33·0
1895	34·7	7·2	- 27·5
1896	37·4	7·1	- 30·3
1897	45·5	8·8	- 36·7
1898	43·8	9·8	- 34·0
1899	51·1	10·5	- 40·6
1900	34·0	10·7	- 23·3
1901	32·9	8·7	- 24·2
1902	45·1	9·0	- 36·1
1903	49·5	14·4	- 25·1
1904	52·2	11·3	- 40·9
1905	57·2	10·9	- 45·3
—	43·8	9·8	- 34·0
1906	23·1	8·1	- 15·0
1907	6·2	9·5	+ 3·3

II. Ausztria—Magyarország kereskedelmi forgalma Szerbiával 1894—1907-ig.

Év	millió koronákban		
	Behozatal	Kivitel	+ -
1894	34·7	23·3	- 11·4
1895	34·5	18·6	- 15·9
1896	30·6	20·1	- 10·5
1897	36·5	24·0	- 12·5
1898	34·3	22·0	- 12·3

Év	millió koronákban		
	Behozatal	Kivitel	+ -
1899	35·9	26·2	- 9·7
1900	42·2	24·1	- 18·1
1901	41·9	22·6	- 19·3
1902	55·1	24·3	- 30·8
1903	54·3	33·1	- 21·2
1904	60·3	32·4	- 27·9
1905	68·5	30·4	- 38·1
—	52·0	25·1	- 26·9
1906	30·3	20·3	- 10·0
1907	11·2	24·3	+ 13·1

III. A magyar-osztrák közös, illetve szerződéses vámterület és Szerbia közötti külkereskedelmi forgalom eredményei az 1901—1907. években.

A fontosabb behozatall áruk kereskedelmi értéke 1000 koronákban.

Statisztikai szám	Ár u n e m	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907
	Összes behozatal	41,986	55,163	54,374	60,337	68,533	30,315	11,237
46	Tengeri	3757	245	540	97	1481	4018	—
49	Árpa	1275	591	936	1207	1947	242	—
50	Zab	1503	441	358	834	626	476	—
51	Buza	3279	3076	1210	8981	8998	3726	2
53	Rozs	461	390	18	213	122	20	—
78	Friss alma, körte, szilva stb.	1066	5512	556	1950	5377	893	3244
75—80	Aszalt szilva és szilvaiz (cukor nélkül)	1204	1720	1300	1358	3472	1018	1562
112	Ökör	8649	11,564	15,682	12,958	14,701	2906	100
113—114	Bika és tehén	747	1624	2356	2155	3430	376	19
121	Sertés	9701	18,809	19,401	19,870	17,430	9499	117
133	Eleven baromfi	2367	2864	3205	3275	2588	1646	20
145	Tojás	352	193	244	241	143	176	40
161—164	Juh-, bány-, kecske- és gödölyebőr	1740	1966	1619	1663	2252	1954	1373
230	Friss hus	2710	3665	3160	2532	2624	1136	3
932	Vörösréz, nyers, ócska és hulladék	115	145	568	106	111	233	253
	Összesen	38,926	52,745	51,451	57,440	65,802	28,319	6733
	Egyéb áruk	3060	2418	2923	2397	3231	1993	4504

A fontosabb kivitteli áruk kereskedelmi értéke 1000 koronákban.

Statistikai szám	Ár un em	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907
	Összes kivitel	22,634	24,345	33,137	32,423	30,410	20,349	24,427
10—17	Cukor	983	1173	2005	2351	3189	1816	1278
90—104	Ló	155	186	792	311	488	256	319
109	Friss édesvízi hal	189	278	281	146	118	74	110
128	Nyers és szár. marhabőr	1087	1802	1447	1843	1059	1146	1795
203a	Tűzifa	563	283	426	531	381	239	161
217	Fűrészelt áruk	597	499	713	339	512	362	583
222	Kőszén	514	319	837	442	289	118	206
343—351	Gyapotfonál	1133	1316	1931	1937	1458	1231	2049
352—368	Gyapotáru	1294	1617	2289	2383	2467	1159	853
403	Jutassák	246	323	332	466	412	360	333
410—413	Gyapju	455	402	978	1224	307	477	437
427—430	Pamutszövet áruk	1082	980	1560	1670	1950	799	543
459	Művirágok	248	226	170	165	170	26	23
468—472	Női ruha- és pipere- árak	542	418	742	534	610	117	45
473—477	Férfi ruhanemtek	421	330	468	346	360	132	30
478	Fehérnemű pamutból	380	245	385	368	338	87	167
503—534	Papír és papíráru	1163	1130	958	1005	1205	345	887
553—562	Bőr	954	1204	1985	1567	1235	1185	1492
563—569	Bőráru	523	390	583	652	580	187	155
572—593	Faáru	787	799	955	1053	305	293	391
597—621	Üveg és üvegaru	453	452	983	593	566	267	438
671—672	Porcellán	135	165	243	253	251	85	68
683—684	Vas és acél rudakban stb.	987	1337	779	1237	1019	1195	769
700—778	Vasáru	1350	1702	2097	2130	2208	1335	2222
779—831	Nem nemesfémek	685	630	1209	956	977	297	1017
832—867	Gépek és készülékek	518	718	758	786	900	1296	1453
896—908	Eszközök, órák, rövid- árak	489	405	826	929	709	233	229
1059—1097	Vegyészeti termékek	457	380	515	431	460	294	383
1098—1103	Gyertya és szappan	226	291	429	424	549	93	50
1104—1109	Gyújtószerek	122	112	1142	200	165	173	218
	Összesen	18,727	20,120	27,901	27,287	25,807	16,862	18,869
	Egyéb áruk	3907	4226	5236	5136	4611	3687	5728

Mind a három táblázatnak 1906. évre vonatkozó forgalmi adatait figyelmen kívül kell hagyni, mert ez év első két hónapjában még a régi szerződés és vámtarifa, márczius 1-től július 7-ig az új vámtarifa és egy legtöbb kedvezményes megállapodás volt érvényben, míg július 7-től kezdve vámháboruban állottunk Szerbiával. Ez egy átmeneti év tehát, amely semmiféle következtetésre nem nyújt alapot, az 1907. év azonban a vámháboru jegyében áll s ez már összehasonlításra alkalmas

abból a szempontból, hogy miként alakult a forgalom a vámháboru ideje alatt.

Mind a három táblázat adatainak figyelmes összehasonlításából megállapíthatjuk a kétségtelen tény, hogy a vámháborus állapot a multhoz viszonyítva úgy Ausztriának, mint főként Magyarországnak érdekében fekvő s nincs oly gazdasági szempont, amely Szerbiával kereskedelmi szerződés kötését indokolná, még kevésbé, hogy e szerződés létrejötte érdekében áldozatokat hozzunk.

Magyarországnak 1894—1905-ig terjedő időben, tehát a régi szerb kereskedelmi szerződés teljes érvénye idejében volt kivitele Szerbiába átlag 9·8 millió K., behozatala ellenben 43·8 millió K., azaz évenként 34 millió K. áldozatot követelt a szerb kereskedelmi szerződés fenntartása.

A közös, illetve most már szerződéses vámterület Szerbiával fennálló forgalmában behozott Szerbiából ugyanezen idő alatt az örlési engedélyes forgalom betudásával — mely az 1894—1899. évek átlagában 8 millió K. értéket képvisel — 52 millió K.-t, kivitt 25·1 millió K.-t, azaz a szerb kereskedelmi szerződés a szerződéses viszony 12 éve alatt évi 26·9 millió K. áldozatot követelt a vámterület két állama részéről.

Ha már most a két adatból Ausztriának Szerbiával való kereskedelmi forgalmát megállapítjuk, amit megkapunk, ha a magyar forgalmat a közös vámterület forgalmából levonjuk, akkor azt találjuk, hogy ugyancsak a jelzett 12 év átlagában Ausztria behozott Szerbiából 8·2 millió K., kivitt 15·3 millió K. értékű terményt, illetve árut, azaz a forgalomból 7·1 millió K. haszna volt.

Ezen statisztikai adatok ékesszólóan bizonyítják, hogy a szerb kereskedelmi szerződés egész és pedig igen jelentékeny terhét Magyarország viseli s míg a szerb barátságot a szerződéses állapot 12 éve alatt 408 millió K.-val fizette meg, addig Ausztriának abból 85·2 millió K. jövedelme volt.

Nyilvánvaló ez adatokból, hogy magyar gazdasági szempontból a szerb kereskedelmi szerződést megindokolni nem lehet, sőt Ausztriára nézve sem jelent oly nagy gazdasági érdeket, hogy ezzel lehetne megindokolni a szerb kereskedelmi szerződés érdekében részünkről hozandó áldozatokat.

Ha azonban most már összehasonlítjuk a szerződéses állapotot a szerződéstelen, illetve vámháborus állapottal, az 1907. évvel, akkor még sokkal érdekesebb következtetésekre jutunk.

1907. évben ugyanis Magyarország behozott Szerbiából 6·6 millió K., kivitt 9·5 millió K. értékű terményt és árut, azaz e kereskedelmi forgalom Magyarországra nézve 3·3 millió K. többletkivitel eredményezett. Míg a bevétel az előző tizenkét év átlagánál 37·6 millióval csökkent, addig a kivitelnél a csökkenés csak 0·3 millió K., tehát nyilvánvaló, hogy a vámháboru gazdasági szempontból Magyarországra nézve előnyösebb, mert amellet, hogy közel 40 millió K. értékű nyerstermény versenytől megszabadult, kivitele változatlan maradt.

Ha pedig a szerződéses vámterület szempontjából vizsgáljuk a kérdést, úgy azt látjuk, hogy 1907-ben a szerb behozatal 11·2 millió, tehát 40·8 millió K.-val kevesebb, mint a szerződéses időszak átlagában, míg a kivitel 24·3 millió K., azaz csak 0·8 millió K.-val kevesebb, mint a 12 évi átlag.

A szerződéses vámterület szempontjából sem lehet tehát gazdasági érveket kovácsolni a szerb szerződés megkötése mellett. (*Helyeslés.*)

Végül, ha az előbbi rendszer alapján az osztrák forgalmat kiszámítjuk, akkor azt találjuk, hogy Ausztria behozatala 1907-ben volt 5 millió K., azaz 3·2 millió K.-val kevesebb, míg kivitele volt 14·8 millió K., tehát 0·5 millió K.-val kevesebb, mint a szerződéses időszakban, nyeresége azonban 9·8 millió K., azaz 2·7 millió K.-val több, mint a 12 év átlaga.

Ezek után tehát teljes biztonsággal megállapítható, hogy a szerb kereskedelmi szerződésért gazdasági áldozatokat hozni Ausztriának sem érdeke, mert a vámháboru egyes ipari cikkek kivitelét csökkentette ugyan, de nem oly mértékben, hogy ez kereskedelmi mérlegét károsan befolyásolná, sőt ellenkezőleg a bevétel csökkenése folytán a vámháboru, a kereskedelmi összeforgalom csökkenése daczára, a kiviteli többlet emelkedett, tehát Ausztria kereskedelmi mérlegének bonitása javult.

Ellenvetheti valaki, hogy a forgalmi adatokból Magyarországnak és Ausztriának a szerb forgalomban való részesedése pontosan meg nem állapítható, de azt nem állíthatja senki sem, hogy a rendelkezésünkre álló adatok alapján a szerb kereskedelmi szerződés kötése nagy gazdasági érdek volna a két állam bármelyike szempontjából is mérlegelve a dolgot, legkevésbé pedig oly gazdasági érdek, amelyért oly jelentékeny áldozatokat kellene hoznunk, mint tettük a múltban vagy tettük az 1908 márczius 14-én megkötött szerb kereskedelmi szerződésben.

Mik azok a speciális érdekek tehát, amelyek az 1908

márczius 14-iki szerb kereskedelmi szerződés megkötését s annak keretében engedélyezett gazdasági előnyök magadását indokolták?

Egyedül és kizárólag külpolitikai szempontok. A mi külpolitikánkat még Caprivi szelleme irányítja, amely szerint a politikai barátot gazdasági kedvezményekkel is le kell kenyegeznünk. Küszöbön állott Bosznia és Hercegovina annexiója is s ehhez eleve magunk iránt jóra kellett hangolni Szerbiát.

Igy jött létre a szerb kereskedelmi szerződés 35,000 db szarvasmarha és 70,000 db sertésnek vágott állapotban való behozatalának engedélyezésével.

Őszintén szólva, midőn mi magyar gazdák az élőállat-behozatal elől való elzárkózást követeltük, tettük ezt abban a hitben és reményben, hogy a Balkán-államok állatai, ha friss hus alakjában fognak behozatni, akkor a vámtarifa friss husra alkalmazott vámját, azaz mm.-ként 30 K.-át fogják fizetni.

Az állatkontingens megállapítása egy nővumot jelentett, mert ez az állatbehozatalt csak mennyiségileg korlátozta s állategészségügyi biztosítékokat tart szem előtt, de egyébként az állatot élősúly s illetve darabszám szerint vámolja el, ami lényeges különbség.

A marhahus ilyképp 30 K. helyett mm.-ként 81·80 K., a sertés hus pedig 20 K. vámmal van terhelve.

A szerb állatkontingens engedélyezésének volt még egy komolyabb háttére is s ez az, hogy most már a többi Balkán-államot nem lehetett állategészségügyi szempontokkal az állatbehozatal megengedése elől elzárni, mert itt most már nem élőállat, hanem csakis friss husnak kedvezményes vám mellett való behozataláról volt szó.

Jogosan merült fel tehát gazdaközönségünkben az aggodalom, hogy hol van a kontingensnek a határa, mert ha hasonló mértékkel mér a külügyi kormány Romániának és Bulgáriának, akkor nemcsak hogy az eddigi állatbehozatalt nem csökkentjük, hanem ellenkezőleg fokozzuk és szélesebb érdekkörök étvágyát keltjük fel. (*Igaz! Ugy van!*)

Igy jött létre egy megállapodás a két kormány és a külügyminiszter között, hogy a keleti államokra nézve egy összkontingens állapítatik meg, amely — osztrák indiszkréczióból kipattanván — 50,000 db szarvasmarhában és 120,000 darab sertésben állapított meg azzal, hogy Románia és Bulgária megelégszenek majd az állatbehozatal jogának elismerésével, de nagyobb kontingensre igényt nem tartanak.

Ezen biztosítékok hangoztatása és a külpolitikai indokok előtérbe tolása volt az a két szempont, amely közreműködött azon, hogy a magyar gazdaság- és közvélemény kellestelenül bár, de meghajolt a magyar kormány által is fedezett szerb kereskedelmi szerződés előtt.

Ámde e szerződés megkötésének összes premisszáit a következmények rutul megczáfolták. Először is a mi balkánpolitikánk exponense, dédelgetett gyermeke, Szerbia, csufosan cserben hagyott az annexió publikálása idején, sőt nyílt ellenségévé lett s bizony nem rajta mullott, hogy európai háboruba nem keverte monarchiánkat. *(Igaz! Ugy van!)*

Megdől a második feltétel is, hogy Románia, egy elvi jelentőségű engedménnyel is megelégszik az állatbehozatal terén. Románia látva ugyanis, hogy a mi kardoskodásunk az állatbehozatal ellen csak teoretikus, mert az általunk hangoztatott teljes elzárkózás elvén a Szerbiának engedélyezett állatkontingens alapos rést ütött, hivatkozással a román kereskedelmi szerződés messzemenőleg nagyobb gazdasági jelentőségére, hivatkozással az ő szövetségi hűségére, a szerb kontingensnél jelentékenyen nagyobb kontingenst követelt.

Nem vitatható el, hogy Romániának a maga szempontjából igaza volt s ügyesen használta ki a maga előnyére a mi szorult helyzetünket és botlásainkat. Romániával szemben kereskedelmi forgalmunk mindig aktív volt s 20—70 millió K. kiviteli többletet eredményezett, fogyasztóképessége állandóan emelkedő s barátsága összehasonlíthatatlanul becsesebb, mint Szerbiáé, amely egyébként is mint ellenség állt velünk szemben s a kapott gazdasági engedmények a legkevésbé sem lohasztották harci kedvét.

Ily körülmények között a közgazdasági érdekeknek ismét háttérbe kellett szorulni a külpolitikai szempontok előtt s bár kormányunk és földmivelési miniszterünk dicséretére legyen mondva, Románia követelésének a szakítás megkoczkáztatásáig ellentállott, a helyzet nyomása alatt Románia követelésének engedni kellett. *(Lelkes éljenzés. Éljen Darányi!)*

Mielőtt azonban a magyar kormány ebbe belement volna, két követelményt állított fel. Az egyik a szerb kereskedelmi szerződés végleges visszavonása s kijelentése Szerbiával szemben annak, hogy a jövőben állatkontingensre számot nem tarthat s teljes biztosíték a Balkán-államoknak engedélyezhető összkontingens mennyisége tekintetében. Csak mikor erre nézve a

kellő garanciák megadattak, volt a román szerződés megköthető.

Igy jött létre a román szerződés és így bukott meg a szerb. Normális viszonyok között Románia még vámháboru révén sem számíthatott volna arra, hogy 35,000 db szarvasmarha és 120,000 db sertés behozatalára nyerjen engedélyt. Behozhat ugyan még 100,000 db juhot is, de ez ellenszolgálmánya a bárczás juhlegeltetés elvonásának, amely révén ez a mennyiség ugyanis bejött s amellel e forgalom a ragályozás állandó melegágya volt. De ha már kontingenst kellett engedélyeznünk, be kell vallanunk, hogy szívesebben látjuk ezt Románia birtokában, mint Szerbiában, amely politikailag megbizhatatlannak bizonyult, amely ellenséges fellépésével sok száz millió kárt okozott, amelylyel a szerződés kötését gazdasági érdek nem támogatja, amely egyáltalán szerencsésnek tarthatja magát, ha vele a monarchia szerződéskötés célzatával szóba áll.

Alighogy azonban a harci zaj elült, máris hallunk hangokat emelkedni, amelyek a f. évi márczius hó 31-én megszűnt szerb kereskedelmi szerződés reaktiválását s illetve a szerződéses tárgyalások újból való felvételét követelik.

Az utóbbi ellen nem tehetünk kifogást. Szívesebben látjuk, ha Szerbiával is szerződéses viszonyban vagyunk, bár erre érdemeket nem szerzett. De ezek a tárgyalások kizárólag a do, ut des elve alapján folyjanak, kizárólag a szerződés gazdasági előnyei mérlegeltessenek, mert a szenvedett kudarc után nem vagyunk hajlandók a külpolitikai vélt érdekeknek alárendelni a magyar mezőgazdaság legélebevágóbb érdekeit. *(Igaz! Ugy van!)* Külpolitikai érdekekkel tehát többé senki se álljon elő, ha komoly számba óhajt vétetni, gazdasági szempontokból pedig józanul és önzetlenül senkisémet követelheti a status quo ante helyreállítását.

A külügyminiszterrel fegyverbarátságban lévő osztrák nagyipari és magyar merkantilis sajtó ugyan egyértelműleg fujja a reklámkürtöt a szerb kereskedelmi szerződés érdekében s teljesen közömbösnek és jelentéktelennek hirdeti a Balkán-államoknak adott és adandó állatkontingens kedvezményét. Mi azonban tudjuk, hogy az mit jelent. Mi nagyon is érezzük annak szegyenletes voltát, hogy nekünk különleges vámengedményekkel kell megvásárolnunk a keleti államoktól a nyugati államoknak engedélyezett vámkedvezményeket, hogy 4—5 millió K.-val több osztrák ipari termény kivitelét biztosítsuk.

Végre is ahhoz nem kell nagy diplomáciai ügyesség, hogy a bőkezűség álláspontjára helyezkedve, kössünk szerződéseket a Balkánnal. A Romániával szemben alkalmazott bőkezűség évi 35—40 millió K. értékű huszbehozatalt jelent, míg a Szerbiának engedélyezett 25—30 millió K. értéket képviselt. Ezek nem oly csekély mennyiségek, amelyek a monarchia fogyasztásában nyomtalanul eltűnének.

De számot kell vetnünk azzal is, hogyha mi erre az alapra helyezkedünk, úgy a jövő szerződések kötését nehezítjük meg, vagy a keleti államok állattenyésztése fejlődésével növekvő igényeknek kell megfelelnünk.

S mi lesz Oroszországgal 1917-ben. Vajjon az szó nélkül fogja tűrni, hogy az apró-cseprő Balkán-államok állatkontingenseket kapjanak, maga pedig ebből a kedvezményből kizárás-sék? A mi diplomáciánk veszedelmes lejtőre lépett és állította a magyar mezőgazdasági érdekeket s nekünk a legnagyobb kitartásra, összetartásra és erőfeszítésre van szükségünk, hogy külügyi politikánkat e lejtőn megállítsuk s a magyar mezőgazdaság számlájára folyó lekenyerezés politikájának utját vágjuk. *(Helyeslés.)*

Vagy van agrárvédelem, vagy nincs. Ha van, tessék azt az egész vonalon érvényesíteni, de annak kijátszását el nem tűrjük, ha nincs, akkor pedig semmi értékkel sem bír reánk a szerződéses vámterület s e terhes kötelekből minden áron s minden eszközzel szabadulnunk kell.

Mi gazdák jóhiszeműen támogattuk a szabad forgalom fenntartását a szerződéses vámterület alakjában, de megköveteljük, hogy a kötött megállapodás jóhiszeműleg kezeltessék is s ne taposhasson azon kénye-kedve szerint semmiféle külügyi politikai ambíció, semmi osztrák imperialisztikus hóbort. *(Hosszan-tartó élénk helyeslés.)*

Sajnos, súlyosan érezzük a jelen bizonytalan politikai helyzet hátrányait. Ha a jelen parlamenti kormány politikai súlyának és cselekvőképességének teljes birtokában volna, ha nem állana elő az a nevetségesen bizarr helyzet, hogy egy a korona és a parlament többségének bizalmát bíró kormánynak le kellett mondania, akkor bizalommal látnók érdekeinket lefektetve e kormány kezébe.

Ámde a mai kormányválság most már előreláthatólag hosszasan húzódik el, oly hosszán, amely idő alatt külügyi kormányunk könnyen ki lehet annak a kísértésnek téve, hogy

Szerbiával, Bulgáriával és Görögországgal szerződéses tárgyalásokba bocsájtkozzék s az új kormánynak egy kész helyzetet teremtsen.

Hogy erre megvan a hajlandóság, arról azok az elszórt hírlapi közlemények tanuskodnak, amelyek diplomáciai képviselőink személycseréjéről s arról regélnek, hogy a külügyminiszter megbízásából a belgrádi és szófiai követek értesítették volna az ottani kormányokat, hogy monarchiánk hajlandó szerződéses tárgyalásokba bocsátkozni.

A hajlandóság meg is van, de a lehetőség nincs meg addig, amíg a magyar politikai válság nincs megoldva, ameddig az új kormány el nem foglalja helyét, mert a külügyminiszter csak a két kormány által egyértelműleg adott utasítások, megállapodások keretén belül tárgyalhat, ily felhatalmazást azonban egy ügyvivő kormány, amely azt politikai felelősségével fedezni nem tudja, nem adhat. *(Igaz! Ugy van!)*

Miután pedig feltehető, hogy a jelen lemondott állapotban lévő kormány ily felhatalmazáshoz nem is járulna hozzá, a kereskedelmi szerződéses tárgyalások felvétele bármily ürügy alatt azt jelentené, hogy a közjogi rendelkezések félretételével külügyi kormányunk a bizonytalan politikai helyzetet arra akarja felhasználni, hogy kész helyzetet teremtve, az új kormányt oly megállapodások elfogadására készítse, amelyhez annak előzetes hozzájárulását ki nem eszközözhette volna.

Ma, hála Istennek, semmiféle kényszer nem parancsolja és sürgeti a Balkán-államokkal kötendő szerződések kötését és életbeléptetését s azért minden ilyen szándék vagy törekvés ellen a leghatározottabban tiltakoznunk kell. *(Helyeslés.)*

De tiltakoznunk kell az ellen is, hogy a Romániával megkötött szerződés előbb nyerjen parlamenti elintézést, mintsem az összes balkán szerződések ismertek. Amint tultette magát külügyi képviselőtünk a két kormányval közösen megállapított összkontingensen a román szerződésben, úgy megeshetik ez a jövő alkalommal is. Vagy ha a tárgyalások sokáig húzódnának el, úgy ám törvényes biztosítékot szerezzen törvényhozásunk, hogy az összkontingens az 50,000 drb szarvasmarhát és 120,000 drb sertést semmi körülmények között meghaladni nem fogja.

Hidegen hagynak bennünket a külügyminiszternek az osztrák agráriusok körében elért sikerei, akiknek egyrészt egy

tál lencsével — az állatkivitel és értékesítés szervezésének igéretével — lekenyerezni és leszerelni sikerült.

Mint osztrák parlamenti körökből értesülünk, az osztrák parlament bizottságában a legközelebb tárgyalandó felhatalmazási törvényjavaslatban az összkontingenst a külügyminiszterrel egyetértőleg 80,000 db szarvasmarhában és 200,000 db sertésben fogják megállapítani, ami évi 640,000 mm. husnak 64 millió K. értékben felelne meg.

Mindez szép dolog, de szeretnők azt a magyar kormányt látni, amely egy ily összkontingenst elfogadjon, mikor maga a minden felelősség nélküli darabont kormány sem ajánlott fel ekkora összkontingenst. A magyar kormány hozzájárulása nélkül pedig hiunak fog bizonyulni minden oly törekvés, amely az eredetileg megállapított összkontingens megváltoztatását és Szerbia perfidiájának jutalmazását czélozza. *(Élénk helyeslés.)*

A román szerződés rendeleti uton való életbeléptetését sajnos nincs módunkban megakadályozni a felhatalmazási törvény rendelkezéseinél fogva. A felhatalmazási törvényekkel való kormányzás terén a jelen kormány és többség valóságos rendszert teremtett, holott ily felhatalmazások adására nem volt szükség. Ha a múlt évre nézve a kormányoknak felhatalmazása nincs, akkor nem esik meg velünk az a szégyen, hogy hét hónapon át tartunk érvényben egy káros szerződést, amelyet nem a parlamentek buktatnak meg azután, hanem a kormányok kénytelenek visszavonni.

A rendeletekkel való kormányzás felette alkalmas a parlament ellenőrzési jogának kijátszására. Ezt legjobban igazolja épp a szerb kereskedelmi szerződés példája. *(Ugy van!)*

Vajjon épp tekintettel Szerbia perfid magaviseletére, képzelhető volt-e, hogy a szerb kereskedelmi szerződést akár a magyar, akár az osztrák parlament elfogadja? Szó sem lehet róla. S mégis életbelépett, mielőtt a parlamentek hozzászólhattak volna s ha a magyar kormány nem követeli annak végleges visszavonását, a külügyminiszter és az osztrák kormány jóvoltából az még ma is érvényben volna, vagy legalább lehetne, anélkül, hogy a parlament az ellen tiltakozhatnék.

Ugyanez történhetik ma is, ha akad olyan kormány, amelyik hajlik a külügyminiszter szavára s belemegy új szerződéses tárgyalásokba, melyek — ha eredménnyel végződnek — az új szerződések életbe is léptethetők s ez év végéig érvényben

is tarthatók. Ha pedig egy szerződés már életbe van léptetve, vajmi nehéz annak visszacsinálása.

A leghelyesebb tehát, ha a jövőben teljesen szakítunk a felhatalmazási törvényekkel, a rendeleti uton való kormányzással, mert szép a politikai bizalom, de mint a mai példa mutatja, megeshetik, hogy azzal más él, mint akinek a felhatalmazás szánva volt. *(Helyeslés.)*

Összesítve az elmondottakat, mi nem tagadjuk meg a Balkán-államokkal kötendő kereskedelmi szerződések szükségességét, bár azok elsősorban az osztrák ipar érdekeit szolgálják, de nem járulhatunk ahhoz hozzá, hogy a magyar mezőgazdasági termelésnek a szerződéses vámtarifában az ipari vámvédelem terhei ellenszolgáltatásaképp biztosított vámvédelem, ami az osztrák mezőgazdaság érdeke is, ezen szerződések által kijátszassék és megdöntessék s megalázzanak és a monarchia nagyhatalmi állásával össze nem egyeztethetőnek tartjuk, hogy a Balkán-államok által a nyugati államoknak nyújtott szerződéses kedvezményeket mi drágábban vásároljuk és fizessük meg, ha pedig ezt parancsoló szükség kívánja, akkor viselje a terheket a monarchia összessége, de ne egyedül a magyar mezőgazdaság. *(Éljenzés.)*

Tudjuk azt, hogy a magyar mezőgazdaság ezen álláspontja még hazai kereskedelmi és ipari köreinkben is önzőnek tartatik és állandó ostrom tárgya a merkantilis sajtó részéről.

Ámde ne felejtsek el az osztrák ipari érdekek ez önzetlen bajnokai, akiket Lueger ur a judeo-magyaren gyűjtőnévvel szokott megtisztelni, hogy az ő létérdekük elsősorban a magyar mezőgazdaság prosperitását sugallja s nem az osztrák ipari érdekek egyoldalú szolgálatát, hogy az Aerenthal-Lueger-féle osztrák imperializmus szekerét tolják azok, akik a balkán-szerződések megkötését a magyar mezőgazdaság tönkje árán is követelik s tudatlan eszközei a Kolonics-féle politikának, mely szerint Magyarországot előbb koldussá, azután rabszolgává kell tenni. *(Zajos éljenzés.)*

A magyar mezőgazdaság élet-halál harcot folytat ma a kereskedelmi szerződések körül s joggal elvárhatja a magyar kereskedelem és ipar hazafiságától, hogy e küzdelmében ne hagyja magára, hanem vállvetve segít azon érdekek előmozdításában és megoltalmazásában, amelyek prosperitásától függ a magyar ipar és magyar kereskedelem felvirágzása is s amely

felvirágzás elősegítésében a magyar mezőgazdaság sohasem volt szűkkeblű. *(Élénk helyeslés.)*

Tisztelt Gazdaggyűlés!

Ezek azok a szempontok, ezek azok az aggodalmak, amelyek az Országos Magyar Gazdasági Egyesületet, mint a mezőgazdasági érdekek központi képviselőjét arra készítették, hogy a magyar gazdaságnak a mai gazdasági helyzetben adjon alkalmat a balkán kereskedelmi szerződések tárgyában való állásfoglalásra, hogy még idejében és kellő formában tiltakozzék minden oly törekvés ellen, amely téves külpolitikai célok és értékben túlbecsült fogyasztási területek meghódítása által vezéreltetve, meggyengíti maga alatt úgy a magyar, mint az osztrák ipar boldogulásának legszilárdabb alapját, a magyar és osztrák mezőgazdaság vásárló- s illetve fogyasztóképességét. *(Hosszantartó éljenzés és taps.)*

Tisztelt Gazdaggyűlés! Az előadottak alapján tisztelettel van szerencsém az alábbi határozati javaslatot elfogadásra ajánlani:

Mondja ki az országos gazdasági gyűlés, hogy:

1. Az 1906. évi március hó 1-én életbeléptetett szerződéses vámpolitika befejezésekként úgy gazdasági, mint külpolitikai szempontból a Balkán-államokkal kereskedelmi szerződések kötését nem ellenzi, sőt kívánatosnak is tartja, de csak abban az esetben, ha:

a) a szerződéses vámtarifában biztosított paritásos mezőgazdasági és ipari vámvédelem fenntartásával, az összeség terhére s nem kizárólag a magyar mezőgazdaság egyoldalú megkárosításával köttetnek meg s ha a Keletnek adott kedvezmények nem haladják meg azokat, melyeket a Nyugat a mi nyereségkivitelünknek engedélyezett; ha továbbá

b) a Balkán-államokkal szemben megállapított, vágott állapotban behozható állatkontingens a Románországgal kötött kereskedelmi szerződés által kimerítettnek tekinthető; ha végül

c) a magyar kormány a Balkán kereskedelmi szerződések kötése érdekében felveendő tárgyalásokra befolyást gyakorolhat és a magyar parlament azok életbeléptetése előtt e szerződésekkel szemben a bírálat jogával élhet.

2. Ezekből folyólag

a) amint megnyugvással fogadja a sem gazdasági, sem külpolitikai szempontokkal meg nem indokolható nagy kedvezményeket tartalmazott szerb kereskedelmi szerződés végleges visszavonását és a bárczás legeltetés intézményes meg-

szüntetését, épp oly sajnálattal látja, hogy a román királlyal a külpolitikai helyzet nyomása alatt kötött kereskedelmi szerződés a magyar mezőgazdaságra nézve az eredetileg tervbe vettél messzemenőleg nagyobb kontingensekkel köttetett meg.

b) Általában meg nem engedhetőnek tartja, hogy fontos külkereskedelmi kérdésekben a tárgyalások ne az erre kizárólag illetékes kormánykiküldöttek által, hanem diplomáciai úton vezetessenek s ezáltal közgazdasági nagy érdekeink a külpolitikai érdekeknek alárendeljenek; az ellen pedig eleve is tiltakozik, hogy a parlamenti kormány lemondott jelen helyzetében, közjogunk minden szabályával ellentétben, bármely ürügy alatt, közvetve vagy közvetlenül, kereskedelmi szerződéses tárgyalások folytattassanak és a bizonytalan politikai helyzet arra használtassék fel, hogy esetleg csak a legnagyobb nehézségek árán megmásítható kész helyzet elé álltassunk.

c) Az országos gazdasági gyűlés feliratilag keresi meg a képviselőházat, hogy a jövőben semmiféle — a parlament ellenőrzési jogának megkerülésére, vagy megkötésére alkalmas — oly felhatalmazást a kormánynak ne adjon, mely azt kereskedelmi szerződéseknek rendeleti úton való életbeléptetésére jogosítja fel.

d) Ugyancsak felkéri a képviselőházat, hogy a román királlyal megkötött kereskedelmi szerződést mindaddig ne tárgyalja, amíg az összes Balkán-államokkal megkötött kereskedelmi szerződések elő nem terjesztetnek, vagy amíg törvényes biztosítékot nem nyer a tekintetben, hogy a kötendő szerződésekben az élő- vagy vágottállatbehozatal terén a jelen kormány megállapította összkontingenst meghaladó engedmények nem fognak tétetni.

e) Joggal elvárja az országos gazdasági gyűlés, hogy a magyar mezőgazdaság e reá nézve életkérdést képező ügyekben a magyar ipar és kereskedelem részéről hazafias támogatásra talál, aminthogy a magyar mezőgazdaság sem zárkózott el soha e fontos közgazdasági tényezők jogos érdekeinek támogatása elől.

3. Az országos gazdasági gyűlés e határozatainak végrehajtásával azoknak a képviselőházzal, a kormánnyal és a parlamenti pártokkal való közlésével az Országos Magyar Gazdasági

Egyesületet, ugysis mint a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének központját bizza meg s illetve erre felkéri.
(Általános, élénk, megújuló helyeslés és éljenzés.)

Rubinek Gyula nagy tetszéssel fogadott előadása nyomán, amelyet megelőzőleg Dessewffy Aurél gróf foglalt erélyesen állást elnöki megnyitó beszédében a gazdasági kiegyezésben Magyarország mezőgazdasága javára biztosított egyensúly kijátszása és a szerződéses tárgyalásoknak diplomáciai uton való lebonyolítása ellen, hosszabb vita indult meg, amelyben Bethlen István gróf, Bernát István, Lázár Pál, Löherer Andor, Ugron Zoltán, Vámos Jenő és Rubinek Gyula előadó vettek részt.

E vita befejeztével az Országos Gazdaggyűlés egyhangulag és tün-
tető helyesléssel tette magáévá Rubinek Gyula előadó határozati javas-
latát, kihagyván Lázár Pál indítványa értelmében az első fejezet b) pont-
jából a Romániára vonatkozó részt és kiegészítvén a javaslatot Bethlen
István gróf indítványára azzal, hogy országos mozgalom szerveztessék
a mezőgazdaság érdekeinek a Balkán-szerződések megkötése alkalmával
való hathatós megóvása végett.

Az Országos Gazdaggyűlés végül köszönetet szavazott Darányi
Ignác dr. földművelésügyi miniszternek, aki a gyűlésen személyesen is
résztvett Mezössy Béla és Ottlik Iván államtitkárokkal együtt és felkérte
a minisztert, kísérje éber figyelemmel a Balkán-államokkal folytatandó
tárgyalásokat és szálljon erélyesen sikra az 1867. évi XII. törvényezikk-
nek megsértése ellen.

Handwritten text at the top of the left page, possibly a title or date.

844

93244

6

1000.-

NKE EKK KTK Kari Könyvtár 16

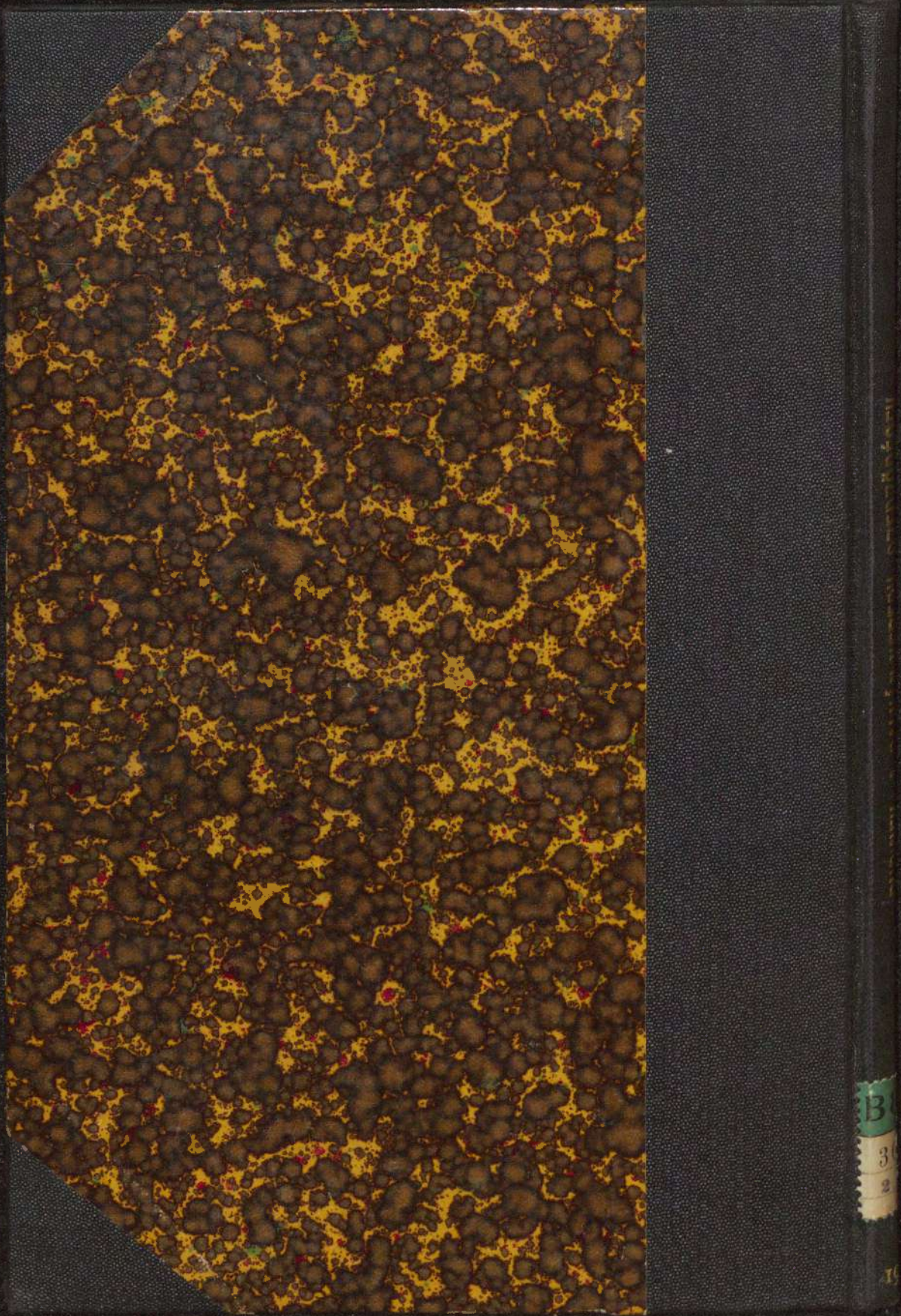
00071121

Kereskedelmi Könyvtár

Muzéalis

178. Külkereskedelmi
Könyvtár

LELT. 1971

B
3
2